

Centerkvinnorna

EN KRAFT FÖR JÄMSTÄLLDHET

CENTERKVINNORNAS JÄMSTÄLLDHETSPOLITISKA PROGRAM

**Antaget på 2011 års förbundsstämma.
Reviderat på 2016 års förbundsstämma.**

Innehållsförteckning

1	Inledning och analys	1
1.1	Med sikte på jämställdhet	1
1.2	Vägen dit	2
1.3	Utgångsläget	3
2	Makt och ekonomi	1
2.1	Jobb	1
2.2	Privatekonomi	2
2.3	Ägande och företagande	5
2.4	Maktfördelning	7
2.5	Demokrati	8
2.6	Att bli förälder	8
3	Rättigheter och skyldigheter	13
3.1	Våld i nära relationer	13
3.2	Våldtäkter	16
3.3	Prostitution och trafficking	17
3.4	Hedersrelaterat förtryck	19
4	Utbildning	21
4.1	Genusperspektiv i skolan	21
4.2	Ung företagsamhet	22
4.3	Högre utbildning	24
4.4	Integration	26
5	Hälsa	27
5.1	Samhället	27
5.2	Psykisk hälsa	28
5.3	Forskning	29
5.4	Personalen inom vården	30
5.5	Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR)	31
6	Internationell solidaritet	32
6.1	Bistånd	32
6.2	Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR)	33
6.3	Makt och rättigheter	33
6.4	Konflikter	34
6.5	EU	36
7	Infrastruktur	37
7.1	Transportochkommunikation	40
7.2	Samhällsplanering	41

1 Inledning och analys

1.1 Med sikte på jämställdhet

1950 skrev Märta Leijon i sin reservation till förmån för att kvinnor skulle få prästvigas: "Vi äro dock inte främst könsvarelser utan födda till medborgare..." Centerkvinnorna har samma utgångspunkt idag, snart 60 år senare. Vi kämpar än idag för ett samhälle där var och en behandlas utifrån den individ man är – inte utifrån det kön man råkar ha. Utgångspunkten tar vi i allas lika rätt och värde.

Utgångspunkten om allas lika rätt och värde är en liberal grundpelare som historiskt varit avgörande i kvinnorörelsen. Mary Wollstonecraft krävde tidigt lika rättigheter för båda könen och formuleringarna är aktuella än idag. 1792 skrev hon i sin bok *Till försvar för kvinnans rättigheter*: "Jag uppskattar mannen som kamrat, men antingen hans härskarstav är rättmätig eller lånad, känns jag inte vid den, om inte den enskilda individens förnuft kräver min vördnad; och även i det fallet är det förnuftet jag underkastar mig och inte mannen."

John Stuart Mill, socialliberalismens fader, krävde 1869 lika rättigheter för båda könen. Han hävdade att kvinnor orättfärdigt var en förslavad klass underställd män. Mill krävde också rösträtt för kvinnor till det brittiska parlamentet vilket blev startskottet för rösträttsrörelsen och den tidiga kvinnorörelsen.

Denna liberala grundtanke om allas lika rätt och värde fanns med vid bildandet av Svenska Landsbygdens Kvinnoförbund, SLKF, 1932 och är fortfarande lika aktuell. Idag benämner vi det liberal feminism.

Centerkvinnorna är liberala feminister som vet att ett ojämnt samhälle begränsar var och ens frihet. För oss är feminismen inte bara kvinnors kamp för jämställdhet utan alla människors kamp för friheten att vara den man är.

Som feminister ser vi att det finns systematiska skillnader i villkor för kvinnor och män i samhället. Skillnader som vi inte kan acceptera och därför motarbetar med utgångspunkten att alla individer är lika mycket värda, med samma fri- och rättigheter.

Fakta: Feminism

En grundläggande definition av feminism är dels en medvetenhet om systematiska skillnader i villkor för kvinnor och män som grupper i samhället, dels en strävan efter förändring mot att kvinnor och män får lika villkor. En feminist anser att vi har ett samhälle där kvinnor är underordnade män och att detta förhållande bör ändras.

Källa: SOU 2005:66 s. 54

Vårt mål är ett samhälle där kvinnor och män, flickor och pojkar har samma grundförutsättningar att förverkliga sig själva och sina drömmar – oavsett var man bor. Med utgångspunkten i varje människa och med sikte på ett fritt, rättvist och demokratiskt samhälle vill vi se att kvinnor och män har lika villkor i realiteten; lika rättigheter, samma skyldigheter och möjligheter ska utgöra grunden inom livets alla områden.

Det som engagerade i SLKFs begynnelseår var den ohållbara situationen för medsystrarna i jordbruket. Att arbetet var obetalt samt bristerna i kvinnors arbetsvillkor i hemmet och i jordbruket var reella jämställdhetsproblem som måste åtgärdas.¹ Ur detta engagemang växte en hållbarhetstanke fram som lever kvar än idag. Det handlar om jämställdhet som en förutsättning för ett hållbart samhälle men också om att vara varsam med naturens resurser. Att i samhället tillgodose dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov är Centerkvinnornas grundsyn.

1.2 Vägen dit

Vi vet att det krävs förändring för att samhället ska bli jämställt. Det låter kanske självklart; Samhället är inte jämställt, vi vill att det ska bli det - då krävs det förändring. Trots sin självklarhet kan förändring vara kontroversiell. För visst blir det lite jobbigt när frågan konkret riktas till dig?

Vad är du beredd att förändra i ditt liv för att samhället ska bli jämställt?

Vi tror att det i arbetet för att nå ett jämställt samhälle behöver ske förändringar både på individuell nivå och på kollektiv nivå. De individuella besluten om att förändra sin vardag och på så sätt bidra till ett jämställt samhälle är en del. Men det behövs även förändring på kollektiv nivå genom gemensamt fattade beslut.

Vi utgår från att kvinnor och män både är individer och ingår i en grupp. Det gör att det både behövs lösningar som utgår från individen och lösningar som utgår från kollektivet. Vi tror inte att det går att skapa jämställdhet genom att antingen lägga hela ansvaret på individerna eller att enbart fatta kollektiva beslut. Vi tror att det behövs både och.

Tillsammans, med små förändringar i var och ens liv, och med gemensamt fattade beslut kan vi förändra samhället och göra det jämställt. Vi tror på dig, frihet, rättvisa, ett jämställt samhälle och på förändring.

¹ Vill du veta mer om Centerkvinnornas historia? Läs vår bok "Kvinnor som gjort skillnad –centerrörelsens pionjärer"

Vi tror på **varje människas inneboende kraft**. Vi vill ge varje människa möjligheten att förverkliga sig själv utan att hindras av de strukturer som idag står i vägen.

Vi tror på **frihet**. Vi vill se ett samhälle där alla människor är fria att vara den de är. Ett samhälle där kön inte är avgörande för hur ens liv gestaltar sig, vilka förutsättningar man ges eller hur man bedöms.

Vi tror på **rättvisa**. Vi kan aldrig acceptera ett samhälle där vissa människor utan särskilda skäl har lägre lön eller sämre arbetsvillkor än andra. Vi vill se ett samhälle där det inte längre finns några formella eller rättsliga hinder för jämställdhet.

Vi tror på **demokrati**. Vi vill se ett samhälle där villkor och maktförhållanden är könsneutrala och således inte präglas av tillskrivna könsbestämda kvalifikationer och kompetenser. Vi vill se ett samhälle där kvinnor och män har samma makt att forma samhället och sina egna liv.

1.3 Utgångsläget

Det är genom förändring som vi når jämställdhet. Men vad är det egentligen vi vill förändra? För att veta det måste vi veta vad vi har att utgå ifrån.

Vi lever i ett ojämnt samhälle. Det manifesteras på flera olika sätt. Kvinnors löner är 86 procent i förhållande till mäns löner, 2008 var motsvarande siffra 84 procent. Vidare jobbar 32 procent av kvinnorna i arbetskraften deltid medan motsvarande siffra för männen är 10 procent. Även maktpositionerna är ojämnt fördelade. 23 procent av styrelseledamöterna i börsnoterade företag var kvinnor 2012. 2008 var motsvarande siffra 18 procent. 5 procent av de börsnoterade företagen hade en kvinna som VD, motsvarande siffra 2008 var 2 procent, och 4 procent hade en kvinna som styrelseordförande, motsvarande siffra 2008 var 2 procent. Siffrorna talar sitt tydliga språk.

Yvonne Hirdman, professor i samtidshistoria och historia, har

Fakta: Genusordningen

Genusordningen eller genussystemet är som ett mönster av maktrelationer mellan kvinnor och män och definitioner av kvinnlighet och manlighet. Enligt denna teori verkar ett socialt mönster som kallas för genussystem genom två principer: "könens isärhållande" (att manligt och kvinnligt inte ska blandas) och "mannen som norm" (att mannen ses som människan och kvinnan som den sekundära och avvikande, vilket innebär en hierarkisk ordning). Yvonne Hirdman menar att isärhållandet är en förutsättning för kvinnors underordning, liksom att en förståelse av kvinnor och män som i grunden olika är grunden för isärhållandet. I den process där genus skapas i samhället skapas också hierarkier och olikheter mellan könen.

Källa: SOU 2005:66 s. 53

förklarat det ojämställda samhället med genusordningen. Den kan vi till exempel identifiera på arbetsmarknaden. Att mannen ses som norm kan vi bland annat se i den lönestatistik som presenterades ovan. Män får mer betalt för det de gör än vad kvinnor får. Den tudelade arbetsmarkanden är ett exempel på isärhållandet. Endast 13 procent av kvinnorna i arbetskraften och 12 procent av männen i arbetskraften jobbar inom yrkesgrupper med en jämn fördelning av kvinnor och män. 22 procent av kvinnorna och 23 procent av männen finns inom yrkeskategorier som domineras av deras eget kön.

För att vi ska få till stånd ett jämställt samhälle måste värderandet och isärhållandets principer brytas. Det som kvinnor och män är och gör ska värderas lika och kvinnor och män ska ges samma grundförutsättningar att förverkliga sig själva och sina drömmar

2 Makt och ekonomi

2.1 Jobb

"Allt arbete må få en rättvis ekonomisk och social värdering "

Ur Program och stadgar antagna vid förbundsstämman 1960

Mål:

Kvinnor och män ska ha samma möjligheter till avlönat arbete med den sysselsättningsgrad man själv önskar som ger ekonomisk självständighet livet ut. Män och kvinnor ska ha lika lön för likvärdigt arbete.

Medel:

- Andelen heltidsjobb ska öka.
- Kommuner, landsting och regioner ska organisera sitt arbete så att fler ges möjlighet att arbeta heltid.
- Försäkringskassan ska tillhandahålla verktyg som kan användas för att se de lång- och kortsiktiga privatekonomiska följderna av deltidsarbete.
- Synliggör den ojämna fördelningen av det obetalda arbetet i hemmet och de konsekvenser detta ger för kvinnor på arbetsmarknaden.
- Arbetsvärdering ska användas för att tydliggöra verkliga löneskillnader mellan män och kvinnor.
- Tjänstesektorn ska vara löneledande.
- Skapa tydliga karriärvägar inom vård och omsorg. Det måste gå att göra lönekarriär inom alla yrkeskategorier.
- Synliggöra skillnaden i status och lön mellan samhällets olika sektorer.

Fakta

- 32 procent av alla sysselsatta kvinnor i åldern 20-64 år jobbade 2011 deltid. Motsvarande andel för männen var 8 procent.¹
- Kvinnors lön uppgick 2013 till 85,9 procent av mäns lön.²
- Kvinnor förvärsarbetar i snitt 30 timmar i veckan, män 37.¹
- Kvinnors obetalda arbete är 26 timmar i veckan, mäns 21. Kvinnor utför därmed 7 veckor mer obetalt arbete per år än män, eller 6 år under ett arbetsliv. Tid män lägger på betalt arbete.¹
- Nära hälften av alla kvinnor som jobbar gör det inom offentlig sektor. Män arbetar till största delen i privat sektor.¹

Källa:

1. Förvärsarbete, SCB: På tal om kvinnor och män 2012

2. Medlingsinstitutet, Rapport om löneskillnader 2012 (publicerad 2013)

2.2 Privatekonomi

”Lika villkor och delat ansvar skall gälla hem, arbetsliv och i det demokratiska samhällsarbetet. Kvinnor och män skall ha lika möjligheter till omsorg om och ansvar för barn.”

Ur Centern för jämställdhet, 1981

Mål:

Kvinnor och män ska ha samma möjligheter till ekonomisk självständighet. Det obetalda hemarbetet ska delas lika.

Medel:

- När man får barn ska hela pensionsavsättningen² kunna delas mellan föräldrarna så länge de själva önskar.
- Frågan om att dela pensionsavsättningen ska ställas till alla föräldrar.
- Könsdiskriminering ska inte förekomma inom pensionssystemet.
- Pensionssystemets verkningseffekter ska vara jämställda.
- Alla ska ha rätt till individuella medarbetarsamtal, lönesamtal och löneförhandlingar.
- Skolan ska tillhandahålla obligatorisk privatekonomisk utbildning med genusperspektiv.
- Avdrag för RUT, hushållsnära tjänster, och ROT, reparation, ombyggnad och tillbyggnad, ska inte ligga i samma pott.
- Höj gränsen för statlig inkomstskatt.
- Fortsätt att sänka skatten för låg- och medelinkomsttagare.
- Se över riksnormen för försörjningsstödet ur ett jämställdhets- och barnperspektiv.
 - Höja garantipensionen

- Kvinnors snittpension 2010 var 154 600 kronor. För män var snittpensionen 222 700 kronor.¹
- I Sverige får högskoleutbildade kvinnor ut 66-68 procent av vad högskoleutbildade män får i lön.²
- Kvinnor tjänar mer än män på individuella lönesamtal. Månadslönen för kvinnor som haft lönesamtal är 1,9 procent högre än den är för kvinnor som inte haft det, jämfört med en skillnad på 0,6 procent för män.³
- Från och med 21/12 2012 får inte försäkringsbolag göra skillnad på män och kvinnor när de räknar ut premier och förmåner enligt ett beslut från EU-domstolen. Enligt domstolens beslut kommer försäkringsbolagen inte längre kunna basera premie på statistik över skillnad i livslängd mellan män och kvinnor eller hur olycksbenägna de är.

Källa:

1. Inkomst, SCB: På tal om kvinnor och män 2012
2. Högskoleverket, Kvinnor och män i högskolan, 2008
3. SACO, Akademikernas lönesamtal 2012

² Med hela pensionsavsättningen avses avsättningen för den allmänna pensionen och avtalspensionen (även kallad tjänstepension). Den allmänna pensionen består av tre delar: inkomstpension, premiepension och garantipension. Varje medborgare som deklarerar inkomst betalar 18,5% av densamma i pensionsavgift, av vilket 16 procentenheter går till inkomstpension och 2,5 procentenheter till premiepension. Garantipension är ett grundskydd för dem som har haft låg taxerad inkomst. Avtalspension (eller tjänstepension) är den pension som följer av kollektivavtal mellan arbetsgivare och fackförbund.

- Öppna upp för möjlighet att överlåta pensionsrätter även från inkomstpensionen
- Höja åldersgränsen för uttag av ålderspension i takt med riktåldern.
- Öka informationen om hur fondbolagens förvaltningsavgifter påverkar det slutliga pensionskapitalet
- Skapa ett uppdrag där politiken tillsammans med Fondbolagens förening skapar en förenkling av fondkollen
- Införa en gräns på max 6 kostnadsfria fondbyten per år inom premiepensionsvalet
- Ge regeringen i uppdrag att i samråd med arbetsmarknadens parter se över möjligheten att överlåta delar av tjänstepensionen
- Opinionsbilda för att flytträtt av tjänstepension ska vara möjlig och avgiftsfri
- Opinionsbilda för att rätten att tjäna in till tjänstepension ska följa riktålder/LAS ålder
- Verka för annuitet som automatiskt förval för premiepensionsutbetalningar, samt för prognosen på minpension.se
- Verka för lagstadgat krav att alla uppgifter från fondbolag i Sverige, och inte minst kommuner och landsting, ska rapporteras till minpension.se
- Verka för krav på ökad information om den höga kostnaden av efterlevandeskydd
- Verka för krav på ökad information om lämplig tidsperiod att inneha efterlevandeskydd, och att kostnaden för denna med fördel bör delas av bägge föräldrar.
- Sänka skatten ytterligare för pensionärerna, genom att höja grundavdrag för att minska skattebördan för de med allra lägst pensioner. Dessutom bör skatteskalor för pensionärer och löntagare närma sig varandra ytterligare
- Sänka avkastningsskatten på privat pensionssparande upp till ett visst belopp, för att bättre gynna det privata pensionssparandet för låginkomsttagare – vilket till stor del inkluderar gruppen kvinnor

- Skapa jämnare utbetalningar för pensioner mellan åren
- Halvera följsamhetsindexeringen från dagens 1,6 till 0,8 procent.
- Ge pensionärer ett ökat fribelopp, till totalt 36 000 kr/år (=3 000 kr/mån)
- Pensionsåldern för personer med sjukersättning ska följa riktåldern
- Det orangea kuvertet ska skickas ut vid samma tidpunkt som deklarationen och vart 5:e år innehålla information om fondvalen
- Ge Försäkringskassan i uppdrag att informera om möjlighet att överlåta pensionsrätter
- Ge Försäkringskassan uppdrag att informera om fördelarna med ett jämställt föräldraskap
- Ge Pensionsmyndigheten i uppdrag att öka kunskaperna bland unga om de långsiktiga konsekvenserna av tidiga val på privatekonomi och pensioner
- Ge Pensionsmyndigheten i uppdrag att utveckla informationen för ett förenklat fondval
- Öka informationen om vikten av mer privat pensionssparande
- Öka informationen om möjlighet att förhandla om tjänstepensionen i löneförhandlingar
- Krav ska ställas på banker att informera kunder om att det avdragsgilla pensionssparandet inte alltid är den optimala formen av sparande, speciellt för individer med lägre inkomster
- Högre studier ska ge pensionsrätt, oavsett form av studiefinansiering.
- Ge Nyföretagarcentrum och ALMI i uppdrag att informera om pensionssparande för företagare
- Ge i uppdrag även till Skatteverket och Bolagsverket att informera om pensionssparande för företagare

Ägande och företagande

”En fri kvinna på en fri torva, som travestear på Carl Berglunds upprop, är precis det vi kräver när vi säger ja till rätten för kvinnor att driva företag och tjäna pengar.”

Annika Qarlsson, Valtal vid Centerkvinnornas förbundsstämma i Lund 2010

Mål:

Kvinnor och män ska ha samma möjligheter till ägande samt att starta och driva företag.

Medel:

- Det måste bli accepterat att göra vinst i alla offentligt finansierade verksamheter.
- Lyft fram kvinnor som är innovatörer, uppfinnare och företagare.
- Omfördela innovationsstöden så att de i större utsträckning kan användas inom tjänsteutveckling och mindre företag.
- Tillväxtprogrammen ska ha ett genusperspektiv.
- De som finns med och styr de ekonomiska satsningarna inom tillväxtprogrammen ska ha kunskap om genus och makt samt tillämpa ett genusperspektiv.
- De som bereder och beslutar om samhällets investeringsstöd och lån ska ha kunskap om genus och makt samt tillämpa ett genusperspektiv.
- De som bereder och beslutar om samhällets investeringsstöd och lån samt de som styr de ekonomiska satsningarna inom tillväxtprogrammen ska redovisa hur medlen använts ur ett genusperspektiv.
- De som beslutar om samhällets investeringsstöd och lån ska behandla företagsformer på ett likvärdigt sätt.
- Exportrådet ska aktivt verka för att öka exporten inom traditionellt kvinnodominerade sektorer.
- Företagare ska ges likvärdig trygghet som anställda, t. ex genom att försäkringen anpassas till kombinatorer
- Det tillskapas riskkapitalförsörjning särskilt för företag som drivs av kvinnor.
- Tillgången till mikrolån ska förbättras.

Fakta

- 2010 drevs 27 procent av Sveriges företag av kvinnor.¹
- 2010 var 32 procent av nyföretagarna kvinnor.²
- 4 procent av kvinnor i arbetsför ålder driver företag. Motsvarande siffra för männen är 8 procent.²
- 2011 var 49 procent av företagarkvinnorna i Sverige egna företagare och 41 procent företagare i eget AB. Motsvarande siffra för företagarmännen var 35 respektive 58 procent.²
- Av de som 2010 hade en sammanräknad förvärvsinkomst över 50 000 kronor per månad var 22 procent kvinnor.³
- 3 procent av företagarna inom byggindustrin och 73 procent av företagarna inom vård och omsorg är kvinnor.⁴

Källa:

1. SCB, Entreprenörsskapsdatabas, Fokus på näringsliv och arbetsmarknad, 2012

2. Tillväxtverket; Kvinnors och mäns företagande, Fakta och statistik, 2012

3. Inkomst, SCB: På tal om kvinnor och män 2012

4. Förvärvsarbete, SCB: På tal om kvinnor och män 2012

- En företagarcheck särskilt för kvinnor på 50 000 kr som kan användas till support och rådgivning för uppstart och övertagande av företag.
- Ett starta-eget-bidrag som betalas ut i förskott. Ersättningen ska inte villkoras av att man är arbetslös.
- Det ska vara möjligt att starta aktieföretag med ett aktiekapital på 20 000 kronor.
- Arbetsgivaravgiften för små företag ska sänkas.
- Gör LOV obligatorisk för kommuner, landsting och regioner
- Inför en mångfaldsmiljard för att stimulera kommuner, landsting och regioner att öppna för många småföretag,
- Satsa på företagsinkubatorer och -acceleratorer för företag inom välfärdssektorn.
- Kommuner, landsting och regioner ska genomföra LOV och vårdvalet på ett sätt som uppmuntrar etablering av små företag och garanterar valfrihet i hela landet.
- LOV ska gälla även inom barnomsorgen.
- Alla tjänster som utförs i hemmet ska vara avdragsgilla.
- Valfrihetsreformer, som lagen om valfrihet, ska fortsätta att utvecklas och omfatta fler områden.
- Sveriges Centerstyrda kommuner har ett viktigt ansvar att verka som föregångare när det gäller utmaningsrätt och konkurrensutsättning av verksamheter i välfärdssektorn, samt för att bidra till högre löner i kvinnodominerade låglöneyrken.
- Företagare som bedriver enskild firma, bör få ett unikt organisationsnummer för att skydda sin integritet.
- Möjligheten till avdrag för motion och friskvård ska även omfatta enskilda näringsidkare och delägare i handels- och kommanditbolag.
- Den som kommer ny till Sverige ska i ett tidigt skede få en lättbegriplig introduktion till ekonomi, skatt- och pensionssystem

Fakta

- Andelen styrelseordföranden i statliga bolag uppgår till 39 procent kvinnor och 61 procent män.¹
- Av styrelseledamöterna i börsnoterade företag är 23 procent kvinnor och 77 procent män.¹
- Bland Sveriges 230 börsnoterade företag har 11 stycken en kvinna som Verkställande Direktör och 10 stycken en kvinna som styrelseordförande. Det motsvarar 5 respektive 4 procent.¹
- 2009 var 22 procent av styrelseledamöterna i de kommunala bolagen kvinnor. Av bolagens ordföranden var 12 procent kvinnor.²

Källa:

1. Inflytande och makt, SCB: På tal om kvinnor och män 2012

2. Dagens Samhälle 2013.

2.3 Maktfördelning

"Tanken på att kvinnliga präster/.../ väl skulle få predika och utöva själavård men ej kunna erhålla självständig prästerlig tjänst, förefaller oss direkt absurd. "

Ur remissyttrande i frågan om kvinnliga präster, 1952

Mål:

Kvinnor och män ska ha lika möjligheter till makt och inflytande i samhället och som individer.

Medel:

- Andelen kvinnor och män ska vara lika hög i statliga bolagsstyrelser
- Andelen kvinnor och män ska vara jämställd i kommunala och landstingskommunala bolagsstyrelser.
- Satsningar på styrelseutbildningar för kvinnor till bolagsstyrelser kombinerat med mötesplatser med bolagens valberedningar.
- Jämställdhetsavtal upprättas mellan stat och företag där en strategi för hur företaget ska bli jämställt bland annat vad gäller könsfördelning i företagets styrelse och ledning behandlas. Tecknas jämställdhetsavtal får företaget sänkt bolagsskatt.
- Jämställdhet ska finnas med som krav vid offentlig upphandling.

2.4 Demokrati

”Vi har varit får, kan man säga. Ända sen 1932 har vi varit partiets kvinnoorganisation. Vi har betalt pengar till valrörelserna, vi har kokat kaffe på alla valmötena, vi har tecknat andelar i Smålandsbygdens tidning och förlorat dem /.../ Men inte en landsbygdskvinna har vi i länet. Vi hade en men hon petades sist, då petades också alla landsbygdssuppleanter vi haft utom en och hon hade också petats om inte en gammal tant varit där som visste var rävarna hade sin gång/.../ Vi ska veta vad vi gör vid valet/.../Visa att Smålands kvinnor kan hålla ihop. Vi kan få in en ledamot i andra kammaren om vi håller samman.”
Ur Kära kamrat i SLKF, Märta Leijon, 1960

Mål:

Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att utöva ett aktivt medborgarskap och att forma villkoren för beslutsfattandet.

Medel:

- Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att ta politiska uppdrag. Uppdragen ska ge ekonomiska förutsättningar och möjlighet att kombinera uppdraget med arbete och familj.
- Kommuner, landsting och regioner ska skriva under och följa CEMR-deklarationen.³
- Kommuner, landsting, regioner och riksdag åläggs att göra genusanalyser för samtliga verksamhetsområden samt då ekonomiska beslut ska fattas.
- Jämställdhet ska genomsyra kommuner, landsting och regioners styrmodeller.

2.5 Att bli förälder

”Modern betraktas av tradition så knuten till barntillsyn och hemarbete att man inte ens ifrågasätter att det lika väl kunde vara uppgifter för

- 2010 tog män ut 23 procent av föräldraförsäkringen.¹
- 2010 hade åttaåringars pappor i genomsnitt använt 80 dagar av föräldraförsäkringen, det vill säga ca 1/3 av dagarna de är berättigade till. Mammorna har vid samma tidpunkt i genomsnitt använt 140 procent av de dagar som de är berättigade till.¹
- 2009 hade mer än var femte treåring en pappa som använt noll dagar med föräldrapenning.²
- 2009 hade mer än hälften av alla ettåringar en pappa som använt noll dagar med föräldrapenning.²
- Den disponibla inkomsten för en ensamstående kvinna med barn beräknas vara ungefär 11 250 kronor i månaden. Detta kan jämföras med 14 667 kronor för en ensamstående man med barn och 17 167 kronor för sammanboende föräldrar.³

Källa:

1. Försäkringskassans rapport 2011; Föräldrapenning – försäkringsutveckling och analys
2. Försäkringskassans rapport 2010; Föräldrapenning – försäkringsutveckling och analys
3. Inkomst, SCB: På tal om kvinnor och män 2012

³ CEMR Council for European Municipalities and Regions är de europeiska kommun- och regionförbundens samarbetsorganisation. Deklarationen *The European Charter for Equality of Women and Men in Local life* är en deklaration för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå.

fadern /.../ Men hur många har ställt frågan "Far inte barnen illa av att fadern förvärvsarbetar eller är engagerad av sitt arbete att han över huvud taget inte har någon tid över för dem"? /.../ Det väsentliga skulle alltså vara att båda föräldrarna har kontakt med barnen och tid för dem. Skall den dagliga tillsynen ske i hemmen kan den utövas lika väl av fadern som av modern"

Ur Barnvänligt arbetsliv, 1972

"Föräldraledigheten bör vara individuell och bör inte kunna överlåtas"

Ur Gunilla Andrés och Karin Starrins Motion 1990/91:A812

Mål:

Kvinnor och män ska i lika stor utsträckning ses som och behandlas som föräldrar.

Medel:

- Föräldraförsäkringen ska i stor utsträckning delas lika mellan föräldrarna.
- Nuvarande *föräldraförsäkring* ska byta namn till *barn- och föräldraförsäkringen*.
- Nuvarande *föräldradagar* ska byta namn till *barndagar*.
- Verka för att öppna upp barn- och föräldraförsäkringen så att 300 av de 480 dagarna i barn och föräldraförsäkringen, varav 210 är sjukpenninggrundande inkomst (SGI) -dagar, och 90 garantidagar, blir *öppna barndagar* som tillfaller barnet och kan nyttjas/överlåtas mellan vårdnadshavarna, alternativt till max två ytterligare närstående personer. Ansvaret för fördelningen av dessa dagar vilar gemensamt hos de två vårdnadshavarna.
- Avsätta 90 dagar till vardera vårdnadshavare, vilka inte är överlåtningsbara, för att öka barnets anknytningsmöjligheter till båda vårdnadshavarna.
- Utöka möjligheten att vara föräldralediga samtidigt, från 30 till 60 dagar.
- Ensamstående ska ha rätt att överlåta tillfällig föräldrapenning i samband med födsel (ofta kallade "10 pappa-dagar") till annan närstående.
- Ersätta nuvarande jämställdhetsbonus på max 13 500 kr med en *jämställdhetspremie* som ger hela 30 000 kr då vardera vårdnadshavare tagit ut minst 180 dagar var, för att öka incitamentet för

att båda vårdnadshavarna tar ut mer än de 90 icke-överlåtningbara dagarna var.

- Nuvarande *lägstanivåddagar* ska byta namn till *garantidagar*
- Garantidagar ska kunna tas ut utan krav på att först behöva ta ut 180 SGI-dagar.
- Utredda en höjning av golvet för SGI-dagarna så att lägstanivån för ersättningarna inom trygghetssystemen blir lika.
- Verka för att vårdnadsbidraget slopas.
- Verka för att slopa den s.k. 2.5-årsregeln som premierar täta födslar och deltidsarbete mellan graviditer.
- Verka för att återinföra jämställdhetsmålen i Försäkringskassans uppdrag.
- Ge Försäkringskassan i uppdrag att genomföra informationskampanjer som visar fakta kring de långsiktiga ekonomiska konsekvenserna av ett ojämnt föräldrauttag och informerar om fördelarna med ett mer jämställt uttag.
- Ge Försäkringskassan i uppdrag att genomföra informationskampanjer som fokuserar på barnets rättigheter, däribland Barnkonventionens artikel 18 om barnets rätt till bägge föräldrarna.
- Barn och föräldraförsäkringen ska förenklas för företagare, där samma regler ska gälla för företagare oavsett företagsform, inklusive kombinatörer.
- Introducera en tidsbegränsad trappa för att rikta större delen av barn- och föräldraförsäkringen för uttag av barndagar när barnen är små. 480 barndagar tillfaller barn som föds, inflyttar eller hemvänder till Sverige upp till 2 års ålder. 360 av dessa dagar förfaller när barnet fyller 2 år. Möjlighet finns att spara 120 dagar som kan nyttjas fram till dess att barnet fyller 8 år. Försäkringen är den samma för alla barn och föräldrar, vare sig man föds i Sverige, flyttar till Sverige, eller hemåtvänder. För barn i åldern 2 – 8 år som flyttar till Sverige, tillfaller därför 120 barndagar som kan nyttjas innan barnet fyller 8 år. Undantaget är adoptivbarn för vilka gäller 480 dagar från och med adoptionens början oavsett barnets ålder, för

att underlätta anknytningen mellan barn och vårdnadshavare.

- Barnbidraget skall följa barnet.
- Verka för att bereda plats för den andra vårdnadshavaren, eller medföljande stödperson, att få stanna på BB med mamman.
- Mödravårdscentraler ska byta namn till familjemottagning där båda föräldrarna skrivs in och inkluderas som likvärdiga föräldrar.
- Familjemottagningar ska erbjuda föräldragrupper för alla föräldrar.
- Barnmorskor och vårdpersonal ska fortbildas i jämställdhet samt HBTQ kunskap.
- Ensamstående kvinnor ska ha inseminationsrätt.
- Lesbiska par ska ha samma rätt till provrörsbefruktning som heterosexuella par. Båda parter i en lesbisk relation ska ha rätt till insemination.
- Förvärvsavgifter ska inrättas för ensamstående föräldrar.
- Sambopar som har levt under äktenskapsliknande former och får barn ska likställas med gifta par när det gäller vårdnad om barnet.
- Barnen ska ha rätt till båda sina föräldrar om de separerar.
- Öka flexibiliteten inom barnomsorgen så att samtliga kommuner ska erbjuda bra barnomsorg med både hög kvalitet och flexibla öppettider, inklusive "nattis" och "helgis" samt barnomsorg under hela sommarledigheten, även för privata utförare..
- Barnomsorgen ska öka flexibiliteten för inskolningstider och erbjuda inskolning kontinuerligt under året.
- Att återinföra två kontaktdagar per läsår och barn för föräldrar med barn i skolåldern. Lika fördelat mellan föräldrarna.
- Kommunerna ska ges ansvar att informera föräldrar om barnomsorgsavgiften och om vilka barnomsorgsalternativ som finns.
- Amningsvänligt utrymme skall finnas i det offentliga rummet
- Begreppet "ett amningsvänligt samhälle" ska finnas med som grundprincip i de kommunala

lokala ordningsstadgarna.

- Verka för att arbetsgivare till högre grad erbjuder ett barnvänligt arbetsliv för att förenkla för föräldrar att kombinera föräldraskap och arbetsliv. T. ex. kan erbjudas möjlighet att ta del i viktiga personalmöten, utbildningar, eller kompetensutveckling under barn/föräldraledigheten.
- Familjecentraler ska finnas i varje kommun som samlar olika verksamheter som rör barnfamiljer, exempelvis BVC och öppen förskola.
- VAB-dagar ska kunna användas till köp av hushållstjänst i form av barnpassning.
- Möjlighet till tillfällig föräldrapenning för vård av ett friskt barn när ett annat av familjens barn vårdas på sjukhus ska införas.
- Tiden för uttag av tillfällig föräldrapenning för avlidet barn ska förlängas från 30 till 90 dagar.
- Ta bort anmälningskravet för flerbarnstillägg efter 16 år.
- Det ska vara möjligt för alla, oavsett yrke, företagande, eller uppdrag som statsråd eller kommunalråd att kunna vara föräldralediga.
- Kommunernas familjerätt ska ha både kvinnor och män i personalen.

3 Rättigheter och skyldigheter

3.1 Våld i nära relationer

”Vi vet att många brottsoffer, inte minst utsatta kvinnor, upplever det som om polisen och rättsväsendet inte är deras. De motarbetas och blir misstrodda. Det är ett allvarligt hot mot demokratin. Än allvarligare blir det när samhället efter att ha uppmanat till att anmäla brott vänder dem ryggen. Det är som en våldtäkt, ett övergrepp, än en gång, fast denna gång begås det av rättskipande statsmakt.”

Ur anförande i kammaren av Annika Qarllsson 2004

Mål:

Kvinnor och män, flickor och pojkar, varje enskild individ ska ha samma möjlighet till integritet och trygghet. Allt våld i nära relationer ska upphöra.

Medel:

- Inför obligatoriska hot- och riskbedömningar vid anmälan om hot och våld.
- Införa tydligare mål och bättre uppföljning för polisens arbete kring våld i nära relationer.
- Införa extern granskning av polisens arbete så att medborgare ges möjlighet att anmäla undermåliga utredningar.
- En person som tvingas fly från sitt hem ska kunna få ekonomiskt och praktiskt stöd från kommunen oavsett eventuella tillgångar.
- Kommunerna ansvarar för systematiska våldsförebyggande åtgärder och ska upprätta en handlingsplan som bland annat behandlar systematiskt våldsförebyggande åtgärder, hantering av barn i riskzonen för våldsamt beteende samt motverkar hedersrelaterat förtryck.
- Samverkansavtal ska upprättas mellan polismyndighet och kommun som reglerar samverkan kring att förebygga och minimera risker vid våld i nära relationer.
- Personer som är dömda för våldsbrott ska genomgå evidensbaserad behandling.

- I åldern 16-24 år är 26 procent av kvinnorna mycket eller ganska oroliga att utsättas för överfall /misshandel. Motsvarande siffra för männen är 8 procent.¹
- Av de som dömdes för brott mot person 2011 var 13 procent kvinnor och 87 procent män.¹
- 2012 anmäldes 28 400 fall av misshandel mot kvinnor 18 år eller äldre. I 52 procent av fallen är förövaren en närstående eller en bekant till kvinnan.²
- 2012 avled 21 kvinnor i Sverige till följd av dödligt våld. I 75 procent av fallen kände de inblandade varandra sedan tidigare.³
- Under perioden 1990-2004 avled i genomsnitt 30 kvinnor på grund av dödligt våld. Av dessa dödes omkring 17 kvinnor av en man som de hade eller hade haft en nära relation till.⁴
- Brottsförebyggande rådet uppskattar att drygt vart tredje fall av misshandel anmäls till polisen.⁵
- Socialstyrelsen har beräknat att mäns våld mot kvinnor i Sverige varje år kostar cirka 3 miljarder kronor för sjukvård, rättsväsende och socialtjänst. Till detta kommer uppmot 720 miljoner kronor för frånvaro från arbetet samt 690 miljoner kronor för överföringar i försäkringssystemet.⁶

Källa:

1 Kriminalitet, SCB: På tal om kvinnor och män 2012

2. Brottsförebyggande Rådet, Anmälda Brott 2012

3. Brottsförebyggande Rådet, Konstaterade fall av dödligt våld, 2012

4. Brottsförebyggande Rådet, Utvecklingen av dödligt våld mot kvinnor i nära relationer, 2007

5. Brottsförebyggande Rådet, utsatthet för brott 2011

6. Socialstyrelsen, Kostnader för våld mot kvinnor – en samhällsekonomisk analys

- Personer som har våldsproblem och inte är dömda ska kunna erbjudas och ha rätt till evidensbaserad behandling.
- Forskningen om våld och behandling ska stärkas.
- Föräldrautbildningen på föräldravårdscentralerna ska innehålla avsnitt om våld i nära relationer.
- Folkhälsomedel ska användas till förebyggande arbete mot våld i nära relationer.
- Förebyggande arbete om destruktiva relationer och mot våld i nära relationer ska införas i grundskolans läroplan.
- Inför en bostadsgaranti för våldsutsatta personer och deras barn.
- Jouråklagare inrättas som är specialutbildade på våld i nära relationer för att anmälan ska behandlas snabbt och korrekt.
- Kommuner, landsting och regioner vilka uppburit kostnader i samband med våld i nära relationer ska gemensamt med brottsoffret driva krav om skadestånd.
- Samhällets ansvariga instanser som polis, socialtjänst samt hälso- och sjukvård ska samverka bättre och ha gemensamma utbildningar för att förebygga våld i nära relationer.
- Hotade och slagna personer måste bemötas med respekt och kompetens av både sjuk- och rättsvårdande myndigheter.
- Det ska finnas handlingsplaner i alla kommuner för aktivt ingripande vid våld i nära relationer samt att kommunen genom tillsyn säkerställer att den våldsutsatta personen får den hjälp den är berättigad till.
- Kommuner ska stödja och samverka med organisationer som arbetar för en tryggare tillvaro.
- Utbildningen för läkare i hur rättsintyg ska utformas vid våld i nära relation ska förbättras.
- Överträdelse av besöksförbud ska automatiskt leda till häktning eftersom det är återfall i brottslighet.
- Elektronisk övervakning, så kallad fotboja, ska användas vid besöksförbud.

- Stärkt sekretesskydd för personer med skyddad identitet.
- Inrätta ett nationellt stödcenter för personer med skyddad identitet.
- Tillse att personer med skyddad identitet kan garanteras sina demokratiska rättigheter utan att få vistelseorten röjd.
- Öka möjligheten till beslut om fingerade personuppgifter.
- Skärpt straffvärde för våld i nära relation.
- Skadestånd till brottsdrabbad ska betalas ut direkt från Brottsoffermyndigheten.
- Det ska göras en översyn och höjning av skadeståndsbeloppen.
- Personer som drabbats av hot och våld i nära relation ska erbjudas relevant stöd för att komma vidare i livet efter en traumatisk upplevelse samtidigt som åtgärder vidtas för en tryggare tillvaro.
- Enskilda samtal med information och frågor om fysiskt och psykiskt våld i nära relationer ska vara obligatoriskt för blivande föräldrar på Mödravårdscentralen, MVC, med uppföljning på Barnavårdscentralen, BVC.
- Våldsutsatta ska ha rätt till polishjälp vid hämtning av tillhörigheter i den gemensamma bostaden.
- att arbeta för att förebygga våld i nära relationer och sexuellt våld, bland annat genom att verka för att skolelever ska få genusutbildning med fokus på sociala normer.

3.2 Sexuellt våld, tvång och kränkningar

”Det bör inte vara en förmildrande omständighet att offret är försvarslöst”

Ur Gunilla Andrés motion 1985/86:Ju612

Mål:

Kvinnor och män, flickor och pojkar, varje enskild individ ska ha samma rättighet till personlig integritet. Sexuellt våld, tvång och kränkningar ska upphöra.

Medel:

- Krav på samtycke införs i sexualbrottslagstiftningen.
- Det ska inte vara en förmildrande omständighet att kvinnan satt sig i vanmakt till exempel genom att bli berusad. Oavsett kvinnans tillstånd ska mannen dömas för våldtäkt.
- Skärpt straffvärde för våldtäkt.
- Synliggöra kopplingen mellan mäns våld mot kvinnor och våldtäkter.
- Synliggöra särskilda grupper utsatthet, såsom underåriga, äldre samt kvinnor med fysisk och psykisk funktionsnedsättning.
- Krav på likvärdig utbildning för alla nämndemän rörande våld i nära relationer och sexualbrott.
- Brottet mindre grov våldtäkt (BrB 6:1 3 st) avskaffas.
- Sexualbrott mot barn och unga ska inte kunna preskriberas.
- Barn och unga utsatta för sexualbrott ska få hjälp och adekvat vård i tidigt skede efter brottet.
- Med kunskap om att graviditets-, förlossning- och anknytningsprocessen kan bli störd av medvetna eller omedvetna sexualbrottstrauman erbjuda adekvat vård och stöd.
- Vuxna som varit utsatta för sexualbrott eller utnyttjande som barn eller i unga år och inte fått adekvat hjälp ska erhålla hjälp när traumat aktualiseras.
- jobbar för att utbildningen för polis och åklagarmyndighet förbättras när det gäller

Fakta

- 2012 anmäldes 6 320 fall av våldtäkt.¹
- 171 personer lagfördes 2012 för våldtäkt.¹
- 80 procent av de misstänkta våldtäkterna begås inomhus.¹
- 23 procent av de som utsätts för sexualbrott anmäler händelsen.¹
- Bland våldtäkter mot barn var 90 procent mot flickor och 10 procent mot pojkar.
- Bland våldtäkter mot vuxna var 96 procent mot kvinnor och 4 procent mot män.
- 98 procent av dem som misstänks för sexualbrott är män.

Källa:

1. Brottsförebyggande Rådet, Våldtäkt och sexualbrott 2012

mottagande, handläggning och utredning av sexualbrott utifrån ett genusperspektiv.

- Öka kunskap om sexualbrott, människohandel för sexuella ändamål och barnpornografibrott.

3.3 Prostitution och trafficking

"...utan egenvärde bjuds kvinnor ut till hugade spekulanter. Vi är tillbaka till de värderingar som rådde på Jesu tid och som han motarbetade, kvinnan som jämställd med åsnan, kamelen och vattenbuffeln."

Ur Gunilla Andrés Riksdagsmotion 1986/87:Sf526 om Trafficking

Mål:

Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma möjlighet till kroppslig integritet och inte betraktas som handelsvaror.

Medel:

- Samordning av handläggning av misstänkta människo-handelsbrott inom EU.
- Likvärdiga och kännbara straff inom EU.
- Stoppa människohandeln mellan världens länder genom internationella överenskommelser.
- Traffickingoffer ska automatiskt få uppehållstillstånd i Sverige samt erbjudas uppföljning, hjälp och stöd.
- Skärpt straffvärde för köp av sexuell tjänst.
- Sexköp ska inte ses som ett brott mot allmän ordning, prostituerade ska därmed ses som brottsoffer och kunna tilldömas skadestånd.
- 2-års regeln⁴ ska inte gälla för utländska kvinnor som kommer till Sverige för att gifta sig.
- Inga anonyma delgivningar ska tillåtas. Delgivningar ska skickas till folkbokföringsadressen.
- Forskning om prostitution och trafficking med särskilt fokus på brottsoffrens situation.

⁴ Om man kommer till Sverige för att leva tillsammans med någon beviljas man i regel uppehållstillstånd i två år. Om man fortfarande, när två år passerat, lever tillsammans med samma person får man permanent uppehållstillstånd. Upphör anknytningen under den tid som det tidsbegränsade uppehållstillståndet beviljats förlängs normalt inte uppehållstillståndet. Migrationsverket kan också när anknytningen upphör återkalla uppehållstillståndet.

Fakta

- 2010 anmäldes 26 fall av trafficking i Sverige.¹
- Enligt FN:s uppskattning säljs mer än 4 miljoner människor runt om i världen varje år för att exploateras på olika sätt, minst 3 miljoner är kvinnor och flickor, 80 procent för sexuella ändamål.²
- Uppskattningsvis 140 000 personer är utsatta för människohandel med sexuella ändamål i Europa. Dessa personer genererar runt 2,5 miljarder Euro varje år till människohandlarna.³
- 2011 anmäldes 765 sexköpsbrott i Sverige. 301 personer mottog strafföreläggande.¹
- Enligt Socialstyrelsens kartläggning från 2007 arbetar cirka 300 personer i Sverige som prostituerade.⁴

Källa:

1. Brottsförebyggande rådet
2. <http://www.amnesty.se/vad-gor-vi/kvinnors-rattigheter/trafficking/>
3. <http://www.lansstyrelsen.se/norrboten/SiteCollectionDocuments/Sv/manniska-och-samhalle/jamstalldhet/Handbok%20Reviderad.pdf>
4. <http://www.regeringen.se/content/1/c6/13/04/69/6355d71d.pdf>

- Sverige ratificerar Europarådets konvention mot trafficking.
- Inför en nolltolerans mot trafficking och prostitution i hela Sverige.

3.3 Hedersrelaterat förtryck

"... vi vet att många av flickorna också tvingas gifta sig eller förlova sig när de fortfarande är barn. I många kulturer är dessutom förlovning lika bindande som ett bröllop och innefattar därför alla de hot och krav som ett giftermål senare gör."

Ur Annika Qarlssons Riksdagsmotion 2008/09:Ju308 om Kriminalisering av tvångsäktenskap

Mål:

Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma möjligheter till makt och inflytande över sitt eget liv.

Medel:

- Inrätta "Hedershus"⁵ som samlar polis, socialtjänst och forskning.
- Tvångsäktenskap ska kriminaliseras, även de som ingås i utlandet, inklusive fullmaktsäktenskap.
- Socialtjänstlagen och annan lagstiftning anpassas så att den inte underbygger hedersproblematiken.
- Unga kvinnor som söker sig till sjukvården på grund av hedersrelaterat förtryck ska bemötas med respekt och av kunnig personal och erbjudas adekvat vård.
- Socialstyrelsen ska ta fram riktlinjer för hur man ska bemöta flickor och pojkar med hedersrelaterad problematik som vänder sig till socialtjänsten och vården.
- Personer utsatta för hedersbrott och våld i nära relationer med skyddad identitet ska få permanent skydd.

- Varje år mördas enligt FN:s siffror minst 5 000 flickor och kvinnor runt om i världen av hedersskäl.¹
- 59 procent av flickor med utlandsfödda föräldrar svarar att de inte får ha någon pojkvän.²
- 27 procent av de utlandsfödda flickorna svarar att de inte får delta i ett eller flera skolämnen (religionsundervisning, musik och sexualundervisning).²
- 45 procent av flickor med utlandsfödda föräldrar instämmer med att föräldrarnas åsikt är att de måste vara oskuld när de gifter sig.³
- Globalt blir 14 miljoner flickor under 18 år bortgifta varje år.⁴
- 70 000 unga i Sverige, främst flickor, upplever att de inte fritt kan välja vem de vill gifta sig med.⁵

Källa:

1. UNFPA
2. Sara Högdin, *Utbildning på (o)lika villkor*
3. Mariet Chadimi, *Om kravet på oskuld*
4. UNFPA, *End Child Marriage 2012*
5. Ungdomsstyrelsen 2009 *"Ungdomsenkäten: Gift mot sin vilja."*

⁵"Hedershus" är en plats där personer som lever under förtryck kan få hjälp.

Verksamheterna i Hedershuset delas in i tre områden:

1. *Operativ verksamhet.* Här samverkar socialsekreterare, poliser, skolpersonal, skolhälsovård, sjukvårdspersonal etc. under ett tak. De utsatta individerna kan vända sig till Hedershuset och få all hjälp på ett och samma ställe.
2. *Specialistenhet.* Här samverkar polis, socialtjänst, frivilligorganisationer och andra aktörer för att tillgodose den enskilda individens särskilda behov. Polis och socialtjänst från Hedershuset har rätt att gå in i och leda utredningar på lokal nivå när så är relevant. Lokal polis och socialtjänst ska kontakta Hedershuset när hedersproblematik och -brott misstänks. Specialistenheten ska utveckla och praktisera metoder för att medla i hederskonflikter.
3. *Utbildning och forskning.* Hedershuset ska, tillsammans med andra aktörer, kartlägga, utbilda och forska kring hedersproblematiken.

Läs mer om Hedershus i riksdagsmotion 2008/09:So488

- Polis, rättsväsende, socialtjänst och skola ska ha kunskap om hedersrelaterad problematik.
- Ingen ska undantas skolplikten.
- Bekämpa hedersvåldet genom diskussion för attitydförändring till exempel enligt modellen Sharaf Hjältar/Hjältinnor.
- Hederstänkande får inte stå i vägen för alla elevers rätt till kunskap, oberoende av kön, etnicitet etcetera.

4 Utbildning

4.1 Genusperspektiv i skolan

"... här behövs vidsynthet, människokunskap och sakkunskap. Kvinnorna kan aldrig få en plats i det medborgerliga livet som de bör ha utan denna kunskap. Det räcker inte med god vilja och fromma önskningar."

Maj Larsson, 1973

Mål:

Förskolan och skolan ska ge flickor och pojkar samma möjligheter att förvärva kunskap samt att förverkliga sig själva.

Medel:

- Medveten pedagogik ska användas i förskolan, grundskolan och på gymnasiet för att bryta könsnormer.
- Läroplanen och kursplaner ska genomsyras av ett genusperspektiv.
- Det genomförs tillsyn av att skolan lever upp till läroplanernas skrivningar om jämställdhet.
- Undervisningsmaterial i skolan ska vara granskat ur ett genusperspektiv.
- Läromedel ska kvalitetssäkras så att det skildrar både kvinnors och mäns historia.
- Grundskolan ska säkerställa att barnens yrkeslivskontakter inte är styrda av rådande könsnormer.
- Alla yrkesgrupper i skolan ska ha och tillämpa ett genusperspektiv.
- Kunskaper om genus och om frågor rörande barns och ungdomars utveckling och grundläggande behov behöver stärkas i lärarutbildningen och rektorsutbildningen och även i fortbildningen för lärare, skolledare och annan personal i skolan.
- Stärka elevhälsovården i skollagen med inriktningen att med de kompetenser som behövs främja elevers psykiska och fysiska hälsa för att säkerställa elevers lärande.
- Öka forskningen om, och i så fall hur, elever påverkas av att kvinnor och män finns i olika delar av skolverksamheten.

- Flickors genomsnittliga meritvärde efter fullgjord gymnasieutbildning var 2010/2011 14,8 medan pojkars var 13,3.¹
- 79 procent av alla flickor och 74 procent av alla pojkar som började gymnasieskolan hösten 2007 har fullföljt utbildningen.¹
- Endast sex stycken av alla gymnasieprogram har en jämn könsfördelning, dvs en könsfördelning där andelen män respektive kvinnor ligger i intervallet 40 till 60 procent.²
- I fyra granskade läroböcker i historia namnges sammanlagt 62 kvinnor och 930 män.³
- Forskning visar att pojkar i förskola, skola och fritidsverksamhet får och tar mer av pedagogernas uppmärksamhet än flickorna.⁴
- Flickor känner sig mer utsatta än pojkar för i stort sett alla former av kränkningar grund- och gymnasieskolan.⁴

Källa: 1. Utbildning, SCB: På tal om kvinnor och män 2010

2. www.skolverket.se/publikationer?id=2506

3. <http://genus.se/meromgenus/teman/skola/amnesdidaktik/granska-laromedel-kritiskt/>

4. <http://www.jamstallsskola.se>

- Öka forskningen om huruvida elever blir bemötta olika utifrån kön i skolan och hur de i så fall påverkas.
- Verka för en jämn könsfördelning bland alla yrkeskategorier i skolan.
- Öka kunskapen om Intersexuella.
- Jämställdhetsarbetet i skolan bör bedrivas enligt principen om jämställdhetsintegrering.
- Den nuvarande regleringen av åtgärder och förbud mot diskriminering i skolan flyttas från diskrimineringslagen till skollagen.
- Ta fram stödmaterial som baserat på evidens behandlar arbetsätt som skolorna kan tillämpa föra att förbättra undervisningen i läsning och skrivning, för flickor och pojkar.
- Med ett genusperspektiv utreda och analysera orsakerna, omfattningen, inriktningen och könsfördelningen när det gäller samtliga former av särskilt stöd som ges till elever i grundskolan.
- Jämställdhet ska genomsyra hela rektorsutbildningen.
- Att det görs kunskapssammanställningar och utvärderingar avseende metoder och arbetsätt som bidrar till att motverka traditionella könsmonster i skolan och i undervisningen som kommer rektorer och lärare till del.
- En kvalitetssäkrad studie- och yrkesvägledning som ger elever/ungdomar möjlighet att följa egna intressen även om de bryter mot gängse könsmonster.

4.2 Ung företagsamhet

Mål:

Skolan ska ge flickor och pojkar samma möjligheter att utveckla sitt entreprenörskap.

Medel:

- Utbildning kring företagande och entreprenörskap ska påbörjas redan i grundskolan och ingå i samtliga gymnasieprogram.
- Entreprenöriellt lärande ska genomsyra alla skolformer.

Fakta

- 2011 var 31 procent av nyföretagarna kvinnor.¹
- 29 procent av Sveriges företagare är kvinnor. Detta sätter Sverige på en tjugondeplats jämfört med övriga EU-länder.²
- Med nuvarande ökningstakt kommer varannan nyföretagare att vara kvinna år 2023.³

Källa:

1. <http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/insatserfortillvaxt/flerochvaxandeforetag/framjalkvinnorsforetagande.4.74f57dof1283a4f88ff80006481.html>

2. Företagarna, Jämställt företagareindex 2011

3. Tillväxtverket, Nyföretagandet i Sverige 2010

- Utbildningen kring företagande och entreprenörskap ska präglas av ett genusperspektiv.
- Fler och mer praktiska utbildningsformer såsom gesällutbildning.
- Gymnasieskolan ska inrymma program som utbildar till och höjer yrkeskunskapen inom sektorn hushållsnära tjänster.
- Skolan ska lyfta fram kvinnor som är innovatörer, uppfinnare och företagare.
- Entreprenörskap ska vara en del i förskolläraryrket.

4.3 Högre utbildning

"...bereda hemkvinnan ökad glädje av sitt arbete genom det att sammanföra henne med kamrater och genom upplysningskurser, studieresor, litteratur och på annat sätt öka hennes kunskaper om, vad som rör sig i tiden."

Ur SLKF:s förta program från 1932

Mål:

Kvinnor och män ska ges samma möjligheter till karriär inom den akademiska sfären. Kunskap om genus och makt ska förändra samhällets maktbalans.

Medel:

- Utbildning ska löna sig för alla. Utbildningspremien för kvinnodominerade yrken måste öka.
- Mer entreprenörstänkande inom de utbildningsområden som traditionellt har en hög andel kvinnor som till exempel vård och omsorg, undervisning, kultur och turism.
- Alla utbildningar ska genomsyras av ett genusperspektiv.
- De lärosäten som inte genomsyras av ett genusperspektiv ska förlora examinationsrätten.
- Stöd till nätverksbyggande för kvinnor som forskar eller forskarstuderar, speciellt inom mansdominerade områden.
- Kriterierna för vad som krävs för att bli professor ses över ur ett genusperspektiv.
- Yrkeshögskolan ska innehålla utbildningar som riktar sig till personer som vill starta företag inom hushållsnära tjänster.
- Utformningen av vuxenutbildningar och arbetsmarknads-satsningar ska genomsyras av ett tydligt genusperspektiv.
- Stringent uppföljningen av rekryteringsmålen avseende professorer.
- Inför en jämställdhetsbonus som fördelas till lärosäten där jämställdheten efter utvärdering bedömts vara påtagligt god respektive påtagligt ha förbättrats.
- Jämställd ska vara ett kriterie i det nya kvalitetsutvärderingssystemet.

Fakta

- Av de som studerar vid högskolor läsåret 2010/2011 var 60 procent kvinnor.¹
- 65 procent av de examinerade från högskolor och universitet 2010/2011 var kvinnor. Av de som tog doktorsexamen är 49 procent kvinnor och av de som tog Licentiatexamen är 41 procent kvinnor.¹
- 22 procent av professorerna vid högskolor och universitet är kvinnor.¹
- Det lönar sig sämre för kvinnor att utbilda sig än vad det gör för män, ändå utbildar sig kvinnor i större utsträckning än män.

Källa:

1. Utbildning, SCB: På tal om kvinnor och män 2012

- Examensbeskrivningarna i högskoleförordningen ses över ur ett jämställdhetsperspektiv.
- I instruktionerna för de forskningsfinansierande myndigheterna ska krav på att beakta jämställdhet vara tydliga.
- Se över processen för fördelning av medel för excellenssatsningar och motsvarande ur ett jämställdhetsperspektiv.

4.4 Integration

"Låt oss göra Sverige till ett nytt nybyggarland. Ett land dit man kan komma för att bidra till att bygga framtidens Sverige! Ett land som står med öppna armar och som är beredda på alla sätt och vis anstränga sig för att verkligen få all den kompetens och kunskap som finns i att kvinnor och män från andra delar av världen kommer hit."

Maud Olofsson vid Centerpartiets kommundagar 2011

Mål:

Kvinnor och män har samma möjligheter till makt och inflytande i samhället och som individer.

Medel:

- En personlig SFI-peng som användaren kan styra till exempel genom val av aktör.
- Introduktionen och SFI ska genomsyras av ett genusperspektiv.
- Utbildningen för nyanlända ska, både tidsmässigt och ekonomiskt, gå att kombinera med ett arbetsliv eller eget företagande. Utbildningen ska inte innebära en förlorad eller sänkt a-kassa.
- SFI-undervisning ska berättiga till barnomsorg.
- Valideringsverktygen ska ha ett genusperspektiv.
- Utöka insatserna för att tillvarata entreprenörskap bland kvinnor med utländsk bakgrund.

- Av kursdeltagarna i SFI läsåret 2012 var 57 procent kvinnor¹
- Det finns stora skillnader mellan hur män och kvinnor behandlas i introduktionen när de kommer till Sverige. Män ges en bättre och mer omfattande introduktion än kvinnor i termer av snabbare start på svensk-undervisningen, fler veckotimmar i introduktionen, mer kontakter med arbetsmarknaden etc²

Källa:

1. http://www.skolverket.se/om-skolverket/visa-enskild-publication?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D3034
2. Ds 2007:4, Fler i arbete, Integrationsverket, 2007:05, Ett förlorat år: En studie och analys av insatser och resultat under introduktionens första månader

5 Hälsa

5.1 Samhället

Förbundet behöver inte leta med ljus och lykta efter arbetsuppgifter, allra minst när det gäller att verka för sociala åtgärder till beredande av en bättre och i mera samklang med nutida förhållanden stående livsföring för Sveriges tusentals fattiga bonde-småbrukare- lant- och skogsarbetarhustrur /.../ Redan för ett par år sedan alltså i organisationens barndomsstadium, höjdes av SLKF fältropet 'semester åt landsbygdens husmödrar'"

Maj Larsson, 1937

Mål:

Jämställdhet ska ses som en förutsättning för folkhälsa.

Medel:

- Inför politiska beslut som kan påverka hälsan ska det göras hälsokonsekvensbedömningar, HKB, utifrån ett genusperspektiv.
- All vårdstatistik ska vara könsuppdelad.
- Intersexuella personer ska ha möjlighet att välja ett personnummer som representerar deras kön.
- De öppna jämförelserna ska ligga till grund för att ge kvinnor och män, flickor och pojkar vård, läkemedel och rehabilitering på lika villkor.
- Ansvar för hemsjukvården ska överföras till kommunerna.
- Inför vårdlotsar.
- Läkemedelsförskrivning ska följa legitimation, inte anställning.
- Förutsättningar för god hälsa grundläggs under barndomen.
- Satsa mer på förebyggande och hälsofrämjande arbete genom att förändra normer och värderingar.
- Sund kost är en förutsättning för god hälsa.
- Centerkvinnorna verkar för att landsting/regioner stärker och utvecklar förebyggande insatser för att upptäcka och minska risken för anemi (blodbrist) och osteoporos (benskörhet) och att alla landsting/regioner erbjuder regelbunden

Fakta

Öppna jämförelser belyser resultaten i kommunernas och landstingens verksamhet. Områden som hittills jämförts är hälso- och sjukvården, trygghet och säkerhet, grundskolan, gymnasieskolan och äldreomsorgen. Använd gärna jämförelserna vilka innefattar ett könsperspektiv.

Fakta

- 20 procent av kvinnor mellan 16-84 år och 14 procent av män mellan 16-84 år har upplevt nedsatt psykiskt välbefinnande.¹
- 23 procent av kvinnor mellan 16-84 år och 21 procent av män mellan 16-84 år har en eller flera gånger haft självmordstankar.¹
- Likartade besvär uppfattas som mera organiska hos män och mera psykosomatiska hos kvinnor, vilket bland annat medför att det förskrivs mer psykofarmaka till kvinnor än till män.²
- Män får färre psykosociala diagnoser, mindre psykofarmaka men fler prover och undersökningar än kvinnor. Kvinnor får färre prover men mer psykofarmaka.²

Källa:

¹ Socialstyrelsen, Nationell utvärdering 2013

² (O)Jämställdhet i hälsa och vård – en genusmedicinsk kunskapsöversikt (2007)

blodprovstagning för anemi och screening för osteoporos.

- Det bör utredas om godis och läsk ska definieras som livsmedel.
- Att Centerkvinnorna ska verka för en obligatorisk ursprungsmärkning av livsmedel på restauranger personalmatsalar och offentliga kök.

5.2 Psykisk hälsa

Mål:

Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma möjligheter, kunskaper och resurser för ett liv i hälsa.

Medel:

- Satsa mer på förebyggande och hälsofrämjande arbete genom att förändra normer och värderingar som idag påverkar främst unga kvinnors psykiska hälsa.
- Öka kunskapen och informationen om orsaker till psykisk ohälsa, samt hur den kan motverkas.
- Öka kunskapen kring ätstörning och självskadebeteende samt förbättra tillgängligheten till olika vård- och behandlingsformer.
- Inför specialiserade vårdinstanser för behandling av självskadebeteende.
- Inför en vårdgaranti till mottagning inom psykiatri på 14 dagar. En behandlingsgaranti ska också utvecklas.
- Akutmottagning inom psykiatri ska vara tillgänglig samma dag.
- Öka valfriheten till alternativa evidensbaserade behandlingsmetoder inom psykisk ohälsa och sjukdom.
- Psykisk ohälsa hos män ska diagnostiseras och behandlas i högre utsträckning.
- Flickor och pojkar som drabbas av psykisk ohälsa ska få evidensbaserad behandling snabbt.
- att kriminalisera mobbning.

Självskadebeteenden

- Stärka forskningen kring sexuellt våld och kränkningar gentemot särskilt utsatta grupper

Fakta

- I Sverige är de som avlider som en följd av hjärt- och kärlsjukdomar till 52 procent kvinnor.¹
- Av de ingrepp som görs till följd av en hjärtkärl diagnos görs 30 procent av ingreppen på kvinnor.¹
- Av de personer som opereras som en följd av en hjärtkärl diagnos är 32 procent kvinnor.¹
- Kvinnor får i genomsnitt vänta tio minuter längre på ambulans än vad män får.²

Källa:

1. Socialstyrelsen; patientregistret och dödsorsaksregistret, SKL

2. <https://www.vardforbundet.se/Documents/Vardfokus/Vfack1101s28-33.pdf>

- Utöka förståelsen kring denna problematik hos personal inom vård och omsorg för att bättre kunna bemöta dessa individer
- Utredda hur man bättre kan ge stöd åt individer med självska debeteenden.

5.3 Forskning

Mål:

Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma möjligheter, kunskaper och resurser för ett liv i hälsa.

Medel:

- De som bereder och beslutar om fördelning av forskningsanslag ska ha kunskap om genus och makt samt tillämpa ett genusperspektiv.
- Fler kvinnor rekryteras till forskarbanan.
- Nya läkemedel ska utprovas på kvinnor i lika stor utsträckning som på män för att godkännas. Vid dosering ska hänsyn tas till kön, ålder och vikt.
- Forskning ska göras på både kvinnor och män.
- Behandling av kvinnor ska bygga på forskning på kvinnor.
- Forskning på sjukdomar som främst drabbar kvinnor och hur de yttrar sig.
- Öka forskningen kring psykisk ohälsa bland kvinnor samt dess följder och behandling ur ett socialt, medicinskt och ekonomiskt perspektiv.
- Öka forskningen kring äldre kvinnors behov av behandlingar, mediciner och rehabilitering.
- Öka forskning, kunskap och information kring GMO:s, Genmodifierade Organismers, påverkan på människors hälsa.
- Forskning som bedrivs av SHI, Statens Folkhälsoinstitut, ska ske i större samverkan med skolforskning och fokusera på förebyggande insatser.
- Reproduktiv hälsa ska säkerställas
- Forskning kring reproduktiv hälsa med genusperspektiv ska utvecklas.

5.4 Personalen inom vården

Mål:

Kvinnor och män ska ha samma möjligheter att ge och få omsorg.

Medel:

- All vårdutbildning ska genomsyras av ett genusperspektiv både vad gäller vård, bemötande och arbetsförhållanden.
- Säkerställa jämställd/jämlik kompetensutveckling för personal inom vård och omsorg.
- Personalansvar inom vård och omsorg ska följa SKLs rekommendationer.
- Arbetsplatserna och arbetsvillkoren inom vård och omsorg bör utvecklas så att de attraherar unga män och kvinnor.
- Det är viktigt att vården tar tillvara utländsk vårdpersonals unika kompetens (i t.ex. kunskap om akupunktur, erfarenheter från epidemier, TBC, krigskirurgi mm)
- Att verka för att jourtjänstgöring ska räknas in i tjänstgöringsgraden och att den därmed ska ersättas med full lön.
- Att kommuner följer den nationella värdegrunden inom äldreomsorgen och säkerställer att äldre får vård- och omsorg på sitt modersmål.

Fakta

- 2010 var 73 procent av företagen inom vård och omsorg kvinnor.¹
- Läsåret 2010/2011 var knappt 85 procent av de som examinerades på grundnivå och avancerad nivå i högskolan inom vård och omsorg kvinnor.²

Källa:

1. Förvärvsarbete, SCB: På tal om kvinnor och män 2012
2. Utbildning, SCB: På tal om kvinnor och män 2012

5.5 Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR)

Mål:

Kvinnor och män ska ha samma ansvar för sexuell och reproduktiv hälsa.

Medel:

- För ungdomar upp till 18 ska preventivmedel vara kraftigt subventionerade och kondomer gratis i landets alla landsting och regioner.
- Kvinnor och flickor som nekats abort i sitt hemland ska få göra abort i Sverige på samma villkor som svenska kvinnor.
- Intensifiera arbetet med att minska sexuellt överförbara sjukdomar (STI), framförallt Klamydia, genom till exempel Internetbaserade verktyg.
- Den obligatoriska sex- och samlevnadsundervisningen ska genomsyras av ett genusperspektiv.
- Sex- och samlevnadsundervisningen i skolan ska ges av utbildad personal.
- Öka samarbetet samt lyfta ungdomsmottagningars möjligheter i samverkan med skolorna i samlevnadsfrågor
- Granskning ska genomföras av kvaliteten i skolornas undervisning i sex- och samlevnad.
- Ökad forskning på orsaken till kvinnors frigiditet.
- Socialstyrelsens statistik kompletteras med uppgifter om hur många barn som föds per man.
- Se över lagstiftningen kring surrogatmödraskap med syftet att minska risker med att fattiga kvinnor i fattiga länder utnyttjas.
- Öka informationen i skolan om menstruation, anemi och alternativa mensskydd.
- Öka forskningen om kvinnosjukdomar som Endometrios och Polycystiskt ovariesyndrom, PCOS.
- att statiska åldersgränser för fertilitetsutredning, assisterad befruktning IVF samt insemination tas bort och ersätts av individuella medicinska bedömningar.

Fakta

- 2012 anmäldes 37 714 fall av klamydiainfektion till Smittskyddsinstitutet.¹
- Av dem som blev smittade av klamydia 2012 var 57 procent kvinnor.¹
- www.klamydia.se är ett Internetbaserat verktyg med syfte att motverka spridningen av Klamydia.

Källa:

1. Statistik för klamydiainfektion, Smittskyddsinstitutet

6 Internationell solidaritet

6.1 Bistånd

”Centerkvinnorna med bakgrund och förankring i det gamla bondesamhället, kunskaper och erfarenheter från folkrörelsearbete har mer än de flesta mötts med tilltro och respekt i u-länder”

Karin Söder

Mål:

Kvinnors och flickors underordnade situation i världen ska brytas.

Medel:

- Biståndet särskilt satsas på kvinnor och flickor då deras situation i världen är extra utsatt.
- Biståndsmedel fokuseras på att ge kvinnor redskap för att själva kunna förbättra sin egen och familjens ekonomi genom t.ex. förbättrad vatten- och bränsleförsörjning, mikrolån, tillgång till mobiltelefon och internet, utbildning samt att hjälpa dem att bygga egna nätverk.
- Särskilda insatser för att stärka kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter samt kunskapen om densamma genomförs.
- Minst hälften av biståndet till SRHR skall riktas till insatser mot sexuellt överförbara sjukdomar som särskilt drabbar kvinnor, till exempel HPV-viruset som kan leda till livmoderhalscancer eller HIV.
- Minst tio procent av det totala biståndet ska gå till SRHR.
- Budgetbistånd som ges direkt till regeringar skall innehålla krav på nationella handlingsplaner för att motverka FGM, Female genital mutilation (omskärelse) och HTP, Harmful Traditional Practices.

Fakta

- Varje år blir 210 miljoner kvinnor gravida. Av dessa är 80 miljoner oönskade graviditeter. Detta resulterar i sin tur i 43,8 miljoner aborter, av vilka 21,6 miljoner är riskfyllda.¹

Källa:

1. World Health Organization (WHO)
http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/75174/3/WHO_RHR_12.02_eng.pdf

6.2 Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR)

”Glöm inte kvinnorna i u-länderna! Kvinnornas frigörelse där kommer att få stor betydelse för utvecklingen, men bör kompletteras med upplysning i näringsfrågor, födelsekontroll osv.”
Ur Budkavle till Sveriges kvinnor, nr 8, 1966

Mål:

Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma möjligheter, kunskaper och resurser för ett liv i hälsa.

Medel:

- Preventivmedel ska vara tillgängliga i alla världens länder.
- Fria och säkra aborter ska vara en mänsklig rättighet.
- Säker mödravård ska finnas tillgänglig för alla kvinnor.
- Sverige jobbar aktivt för att kvinnlig omskärelse motarbetas effektivt och förbjuds i hela världen.
- Situationsanpassad sexualupplysning med ”peer educators”⁶ som finns och verkar där behoven finns.
- Stoppa smittspridning av HIV/AIDS genom utbildning riktad direkt till männen för att öka deras ansvarstagande.
- Uppmärksamma andra sexuellt överförbara sjukdomar såsom HPV-viruset vilket kan leda till livmoderhalscancer.
- Sveriges regering ska skyndsamt arbeta för att FNs femte utvecklingsmål prioriteras.

6.3 Makt och rättigheter

”Vi behöver Centerkvinnornas hjälp. Vi har aldrig röstat någon gång, än mindre genomfört en valkampanj.”

Niilo Tapopi, SWAPO, Namibia, 1988

Mål:

⁶ Ungdomar som undervisar ungdomar och finns på plats där ungdomarna finns.

Fakta

- Varannan minut dör en kvinna på grund av komplikationer i samband med sin graviditet eller förlossning.¹
- 2010 avled 287 000 kvinnor till följd av komplikationer vid graviditet. 99 procent av dödsfallen skedde i utvecklingsländerna.²
- 47 000 kvinnor dör årligen på grund av osäkert utförda aborter.³

Källa:

1. <http://www.amnesty.se/vad-gor-vi/fattigdom/modradodlighet/>
2. <http://www.fn.se/vara-kampanjer/flicka/nyheter/2012/modradodlighet-halverad-pa-20-ar-men-snabbare-framsteg-kravs/>
3. WHO, *Unsafe abortion: global and regional estimates of the incidence of unsafe abortion and associated mortality in 2008* (publicerad 2012)

Fakta

- 517 miljoner kvinnor är analfabeter i världen jämfört med 258 miljoner män.¹
- Endast 20 nationella parlament i världen har över 30 procent kvinnlig representation.²

Källa:

1. UNESCO <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-all/>
2. Europeiska kommissionens rapport ”Kvinnor och män i beslutsfattning”, 2007

Kvinnor och män, flickor och pojkar, i världen ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom livets alla områden.

Medel:

- All världens kvinnor ska ha rätt att äga, ärva, köpa mark och förvärvsarbeta för sin försörjning.
- Kvinnors och flickors rättigheter ska aldrig åsidosättas i kulturens och religionens namn.
- Sverige ska i sina internationella kontakter stärka kvinnors entreprenörskap.
- Alla flickor och kvinnor i världen ska ha rätt att lära sig läsa, skriva och räkna.
- Samtliga parlament i världen ska ha en kvinnorepresentation på 50 procent för demokrati på lika villkor.
- Sveriges regering ska vidta åtgärder med anledning av FN:s kvinnokommittés granskning.
- Sveriges regering ska verka för att kvinnors ekonomiska villkor i världen uppmärksammas mer i internationella sammanhang.

6.4 Konflikter

”Vi såg de oändliga behoven i världen av mat, bostäder och utbildning. Vi såg också hur det som prioriterades var forskning och utveckling av ständigt nya vapensystem.”

Gunnel Jonäng, Världen angår oss, 1993

Mål:

Kvinnor och män, flickor och pojkar, i hela världen ska ha möjligheter till ett liv i fred och frihet.

Medel:

- Det internationella samfundet ska uppmärksamma och ta speciell hänsyn till kvinnors och flickors speciellt utsatta situation under krig.
- Sverige ska aktivt arbeta för att fler länder ska inrätta handlingsplaner för FN:s resolution 1325 som lyfter fram kvinnors roll och viktiga bidrag som aktörer för fred.
- Sverige strävar efter en jämn könsfördelning bland FN-personalen.

Fakta

- Över 50 procent av kvinnorna i Sierra Leone upplevde någon form av sexualiserat våld under kriget där 1991–2002.¹
- 250 000 - 500 000 kvinnor våldtogs under folkmordet i Rwanda 1994.¹
- Mellan 1996 och 2007 uppskattas en miljon kvinnor har våldtagits i Sydkivu i Demokratiska Republiken Kongo.²
- Idag våldtas uppskattningsvis 15 000 kvinnor per år i Sydkivu.³
- 89 procent av FN:s särskilda representanter och sändebud är män, 80 procent av EU:s särskilda representanter är män, 84 procent av FN:s fredsbevarande styrkor är män och 84 procent av medlemsländernas FN-ambassadörer är män.⁴
- Kvinnor utgör endast 8 procent i fredsförhandlingar.⁴

Källa:

1. UNIFEM, *Women, War and Peace*, International Crises Group

2. Sveriges Radio

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=2583089>

3. <http://www.dn.se/nyheter/varlden/de-lar-sig-leva-pa-nytt-efter-krigets-fasor/>

4. Kvinna till Kvinna: Equal Power – Lasting Peace 2012.

- Ge kvinnor en aktiv och beslutande roll i fredsförhandlingar och återuppbyggnadsarbetet efter en konflikt.
- Medel läggs på forskning och upplysning om fenomenet våldtäkt som vapen i krigssituationer.
- Våldtäkt som används systematiskt vid konflikter ska ses som krigshandling och gärningsmännen ska dömas av internationella domstolar, vilket innebär att straffrihet inte kan tillåtas.
- Krav på inrättning av en krigstribunal som särskilt uppmärksammar fall av våld mot kvinnor, våldtäkt i krigssituationer.
- Att FN:s resolution 1820 om sexuellt våld mot civila och våldtäkt som krigsbrott skärps samt att Sverige aktivt arbetar för att fler länder ska inrätta handlingsplaner för resolutionen.
- Samla ihop den svenska lagstiftningen under en anti-tortyrlagstiftning
- Kvinnor/flickor från konfliktområden ska erbjudas professionell hjälp och aktiviteter direkt vid ankomst till Sverige.

6.5 EU

Mål:

Kvinnor och män, flickor och pojkar, i EU ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom livets alla områden.

Medel:

- Möjlighet till fri abort för alla kvinnor och flickor i Europa.
- Abort ska vara en rättighet på EU-nivå. De länder som inte uppfyller kraven ska ställas inför författningsdomstol.
- Säkerställa att kvinnor och män får en rättvis utdelning från de offentliga budgetarna genom Gender Budgeting.
- Utbyggd barnomsorg i EU tillgänglig för alla.
- En miniminivå för föräldraförsäkring inrättas i EU - båda föräldrarna ska ha rätt till minst 3 månaders föräldraförsäkring.
- Kvinnors möjligheter för företagande prioriteras inom EU genom särskilda åtgärder och genusperspektiv inom de generella programmen.
- Kommissionens ledamöter och tjänstemän ska ha kunskap om makt och genus samt införa ett genusperspektiv i de beslut som fattas.
- Stärka jämställdhetsintegreringen inom EU:s alla instanser och politikområden.
- Maktpositioner inom EU ska vara jämnt fördelade mellan kvinnor och män.

Mål och medel beträffande Prostitution och trafficking kan du läsa om i kapitel 3.3

Fakta

- Det genomförs årligen över en 400 000 osäkra aborter i Europa.¹
- Kvinnor i EU tjänade i genomsnitt 16,2 procent mindre än män 2011.²
- 24,5 procent av Europas kvinnor riskerar att bli fattiga efter 65 års ålder i relation till 22,3 procent av männen.³
- 35 % av ledamöterna i Europaparlamentet är kvinnor.⁴
- 32 procent av kommissionärerna är kvinnor.⁴
- 3 av de 28 regeringscheferna i EU är kvinnor.⁵
- Den totala sysselsättningsgraden för kvinnor inom EU uppgick 2011 till 62 procent. Den totala sysselsättningsgraden för män var 75 procent.⁶
- I genomsnitt arbetar var tredje sysselsatt kvinna och var tionde man i EU deltid.⁶
- Den genomsnittliga andelen av egen företagare som är kvinnor i EU uppgår till 30 %.⁷

Källa:

1. WHO, *Unsafe abortion: global and regional estimates of the incidence of unsafe abortion and associated mortality in 2008* (publicerad 2012)

2. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Wages_and_labour_costs

3. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/1-07032012-AP/EN/1-07032012-AP-EN.PDF

4. EU i korthet http://ec.europa.eu/sverige/eu_facts/index_sv.htm

5. <http://www.metro.se/nyheter/fler-kvinnor-leder-varldens-lander/EVHlch164V3PfpAyFc/>

6. SCB, *Jämställdhet i Europa*

7. <http://www.regeringen.se/sb/d/15319/a/179358>

7 Infrastruktur

”Branschen är ung, men styrs ändå av traditionellt könstänkande. Så länge arbetet är på männens villkor så har kvinnorna svårt att komma in där också. Genderperspektivet har överhuvudtaget inte existerat i transportfrågorna”

Görel Thurdin

7.1 Transport och kommunikation

Mål:

I människors vardag ska infrastruktur skapa möjligheter att forma ett jämställt samhälle och ett självständigt liv.

Att kunna förflytta sig mellan olika platser är något självklart för de allra flesta människor och är starkt förknippat med en känsla av självständighet. Friheten att kunna förflytta sig på ett smidigt sätt är också avgörande för vår vardag, både vad gäller arbete och fritid.

Medel:

Centerkvinnorna föreslår:

- Verka för att fler kvinnor väljer utbildningar och yrken i mansdominerade branscher såsom IT och kommunikation, transport och ingenjörsutbildningar.
- Verka för en jämn könsfördelning inom den mansdominerade transportsektorn. Både inom bransch- och intresseorganisationer samt inom ledningar inom berörda myndigheter.
- Verka för att få en jämn könsfördelning i styrelser och nämnder som beslutar om infrastrukturfrågor, inklusive poster för läns- och kommunala trafikmyndigheter samt dess dotterbolag.
- Utbildning i genusfrågor och tillgänglighet för valberedningar och styrelser som beslutar om infrastrukturfrågor.
- Att regeringen i regleringsbrev uppmanar myndigheter till ett jämställt transportsystem, där all relevant information, inklusive eventuella skillnader mellan män och kvinnor, redovisas utifrån kön.

- 25 procent av kvinnorna och 7 procent av männen uppger att de känner sig otrygga ute sena kvällar.¹
- 65 procent av de privatägda bilarna i Sverige ägdes av män 2012.²
- 86,5 procent av män 18-84 år med körkort har tillgång till bil, mellan motsvarande siffra för kvinnor är 80,1 procent.³
- Män gör fler och längre resor per dag än kvinnor.⁴
- Män reser oftare med snabbare färdmedel, som bil och flyg, medan kvinnorna oftare cyklar, reser kollektivt eller går till fots.⁴
- Kvinnor gör fler kombinerade resor än män; de gör stopp på vägen för att handla, hämta barn och liknande.⁴
- Män reser mer arbetsrelaterat, kvinnor reser mer för service och inköp.⁴

Källa: 1. Brottsförebyggande rådet, Nationella trygghetsundersökningen 2012

2. Trafikanalys statistik, Fordon 2012
Väghöjningsregistret,

3. SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF)

4. SIKÄ; RES 2005-2006

- Öppna jämförelser inom hela transportsektorn.
- Kollektivtrafiken, och de samhällsbetalade resorna, ska utvecklas genom att planeras och utgå från både kvinnors och mäns resmönster och behov.
- Dubbel nominering – en man och en kvinna – ska införas till alla uppdrag som berör kollektivtrafik.
- Regionala planer och prioriteringar av all sorts infrastruktur ska utgå ifrån både kvinnors och mäns behov, erfarenheter samt intressen, samt beakta tillgänglighetsaspekten.
- Införa så kallade NattStopp vilket innebär en möjlighet att få stiga av mellan två ordinarie hållplatser, t ex vid en plats närmare hemmet eller där resenären känner en större trygghet.
- Centerkvinnorna vill verka för ett reseavdrag som ger bättre incitament att resa kollektivt men som också möjliggör pendlande i de delar av landet där kollektivtrafik saknas. Dagens kostnadsbaserade reseavdrag borde därför istället ha utgångspunkt i avstånd.
- Uppmuntra att bilpoolföreningar med miljöbilar startas.
- Verka för att mopedutbildningar och körkortsutbildningar särskilt ska uppmärksamma och utbilda kring mäns och kvinnors riskbenägenhet i trafiken.
- Arbeta för ytterligare åtgärder för att minska trafikbrotten (ex. utbildning för högriskgrupper samt för personer som dömts för trafikbrott.)
- Att all offentlig upphandling genomförs med ett jämställdhetsperspektiv.
- Verka för utbyggnad av verkligt snabbt bredband och möjlighet att behålla fast telefon över hela landet för att underlätta fast boende och företagande
- att krocktester på bilar ska utföras med både manlig och kvinnlig krockdocka för ett realistiskt resultat och bilar som är säkra för både män och kvinnor.

7.2 Samhällsplanering

Mål:

Trygga, säkra och funktionella miljöer för både män och kvinnor i det offentliga rummet.

Medel:

Centerkvinnorna föreslår:

- Verka för att fler kvinnor involveras i stadsplanering och utformning av nya bostadsområden, så att bägge könens perspektiv och preferenser representeras. (Utformning av t.ex. lättöverskådliga lekplatser, grönområden och parker, planering av samhällstjänster, affärer, kollektivtrafik, trygga gångvägar, belysning.)
- Ökad satsning på trygga gång- och cykelvägar både på landsbygden och i tätorten.
- Ökad satsning på belysning vid kollektivstopp, gångvägar och parker för ökad trygghet i det offentliga rummet.
- Inför tipstelefon för att identifiera otrygga miljöer.
- Kommunerna ska regelbundet genomföra trygghetsvandringar för att hitta och åtgärda otrygga miljöer.
- Verka för att fler kvinnor väljer utbildningar och yrken i mansdominerade branscher såsom bygg- och ingenjörsutbildningar.

Box 2200, 103 15 Stockholm • Besöksadress Stora Nygatan 4 • Tel 08-617 38 00 • Fax 08-617 38 10

Bankgiro 866-3148 • Plusgiro 27 34 73-9 • Organisationsnummer 802001-9736

centerkvinnorna@centerpartiet.se • www.centerkvinnorna.se